

۵۶۵۱۷۴

درآمدی بر الگوی مدیریت منطقه در ایران

Introduction to Regional Management In Iran

مؤلفان:

دکتر امین فرجی

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

مهندس علیرضا نظری

(عضو هیئت علمی پژوهشگاه ملی مسائل و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی)

دکتر حمیدرضا بابایی

(عضو هیئت علمی پژوهشکده فرهنگ، هنر و معناری جهاد دانشگاهی)

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۵

سرشناسه	فرجی، امین، ۱۳۶۵.
عنوان و نام پدیدآور	درآمدی بر الگوی مدیریت منطقه در ایران Introduction to regional management in Iran
مشخصات نشر	مؤلفان امین فرجی، علیرضا نظری، حمیدرضا بابایی. تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۲۶۴ ص. جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۹۸۷-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	عمران منطقه‌ای- ایران Regional planning - Iran
موضوع	توسعه پایدار- ایران Sustainable development - Iran
موضوع	عمران منطقه‌ای- مطالعات تطبیقی Regional planning - Comparative studies
سده ۱۴۰۰	نظری، علیرضا، ۱۳۵۲.
شناخت افزوده	بابایی، حمیدرضا، ۱۳۵۲.
شناسه افزوده	سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی
رده‌بندی ک. ر. ه.	۱۹۹۵ ق/الف/ ۳۹۵ HT
رده‌بندی درسی	۳۰۷/۱۲۰۹۸۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۲۷۷

درآمدی بر الگوی مدیریت منطقه در ایران

Introduction to Regional Management In Iran

مؤلفان: امین فرجی - علیرضا نظری - حمیدرضا بابایی

ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۹۸۷-۵

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانون قرار خواهد گرفت.

سازمان انتشارات

تشریفاتی سازمان انتشارات: تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان فخررازی - خیابان شهدای ژاندارمری - پلاک ۷۲، تلفن: ۶۶۹۵۲۹۴۸

مرکز پخش:

خیابان انقلاب - بین فلسطین و چهارراه ولیعصر - جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران - تلفن: ۶۶۴۸۷۶۲۵ - ۶

پایگاه اطلاع‌رسانی: www.isba.ir پست الکترونیکی: info@isba.ir فروشگاه اینترنتی: www.Jdbook.ir

فهرست

عنوان

صفحه

پیشگفتار.....	۱۳
فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری.....	۱۵
۱-۱- مقدمه.....	۱۵
۲-۱- اهمیت مدیریت منطقه.....	۱۹
۳-۱- تعریف مفاهیم و اژگی.....	۲۱
۴-۱- نظری بر مفاهیم و رویکردهای مدیریت.....	۲۴
۵-۱- تئوری‌ها و مدل‌های مدیریت سرزمین.....	۲۷
۱-۵-۱- تفرق در نظام برنامه‌ریزی و مدد به شهری و منطقه‌ای.....	۳۰
۱-۱-۵-۱- تفرق عملکردی در نظام اداره و مدیریت شهری.....	۳۰
۲-۱-۵-۱- تفرق سیاسی / حکومتی (تفرق قلمرو).....	۳۰
۲-۵-۱- حکمروایی شهری و منطقه‌ای.....	۳۱
۱-۲-۵-۱- معیارهای حکمروایی خوب شهری و منطقه‌ای.....	۳۱
۳-۵-۱- رویکردهای نوین در برخورد با مسئله.....	۳۵
۴-۵-۱- منطقه‌گرایی.....	۳۸
۱-۴-۵-۱- رویکردهای کلان منطقه‌گرایی.....	۴۰
۲-۴-۵-۱- انواع منطقه‌گرایی.....	۴۲
۶-۱- رویکرد نهادی به توسعه منطقه‌ای.....	۴۸
۷-۱- جمع‌بندی.....	۵۱
فصل دوم: الگوها و تجارب جهانی مدیریت منطقه‌ای.....	۵۳
۱-۲- مقدمه.....	۵۳
۲-۲- بررسی الگوهای مدیریت منطقه‌ای در کشورهای جهان.....	۶۱
۱-۲-۲- مدل‌های چهارگانه حکومت منطقه‌ای.....	۶۱

- ۱۳۲..... ۳-۳-۱-۸- طرح توسعه و عمران منطقه جنوب فارس
- ۱۳۴..... ۳-۳-۱-۹- طرح توسعه و عمران منطقه سمنان
- ۱۳۷..... ۳-۳-۱-۱۰- طرح توسعه و عمران منطقه شاهرود
- ۱۳۷..... ۳-۳-۲- تجربه نظام مدیریت مجموعه‌های شهری کشور
- ۱۳۹..... ۳-۳-۲-۱- طرح مجموعه شهری تهران
- ۱۳۹..... ۳-۳-۲-۲- نظام مدیریت مجموعه‌های شهری ایران
- ۱۴۴..... ۳-۳-۲-۳- بازننگری استراتژیک نظام مدیریت کلان شهر تهران
- ۱۴۵..... ۳-۳-۳- تجربه طرح توسعه محور شرق
- ۱۴۵..... ۳-۳-۱- محیط و کلیت سیستم
- ۱۴۵..... ۳-۳-۲-۳- سیستم
- ۱۴۶..... ۳-۳-۳-۲- عناصر و تشکیلات سیستم
- ۱۴۶..... ۳-۳-۳-۴- روابط سیستم
- ۱۴۸..... ۳-۳-۴- جایگاه مدیریت برنامه ریزی عمران منطقه‌ای در برنامه‌های توسعه کشور
- ۱۴۸..... ۳-۳-۴-۱- مدیریت و برنامه ریزی، عمران منطقه‌ای در برنامه عمرانی اول
- ۱۴۹..... ۳-۳-۴-۲- مدیریت و برنامه ریزی عمران منطقه‌ای در برنامه عمرانی دوم
- ۱۵۱..... ۳-۳-۴-۳- مدیریت و برنامه ریزی عمران منطقه‌ای در برنامه عمرانی سوم
- ۱۵۲..... ۳-۳-۴-۴- مدیریت و برنامه ریزی عمران منطقه‌ای در برنامه عمرانی چهارم
- ۱۵۴..... ۳-۳-۴-۵- مدیریت و برنامه ریزی عمران منطقه‌ای در برنامه عمرانی پنجم
- ۱۵۶..... ۳-۳-۴-۶- برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی
- ۱۵۸..... ۳-۳-۴-۷- برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی
- ۱۵۹..... ۳-۳-۴-۸- برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی
- ۱۶۱..... ۳-۳-۴-۹- برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی
- ۱۶۳..... ۳-۳-۴-۱۰- برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی
- ۱۶۴..... ۳-۳-۴-۱۱- برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی
- ۱۶۶..... ۳-۳-۴-۱۲- جمع‌بندی برنامه‌های توسعه کشور
- ۱۷۰..... ۳-۴- جمع‌بندی
- ۱۷۳..... فصل چهارم: عناصر و نهادهای موثر در مدیریت منطقه‌ای
- ۱۷۳..... ۴-۱- مقدمه
- ۱۷۴..... ۴-۲- عناصر و نهادهای تاثیرگذار در مدیریت ناحیه‌ای و منطقه‌ای

- ۳-۴- جمع‌بندی ۱۹۶
- فصل پنجم: تحلیل ابعاد مدیریت منطقه‌ای در ایران ۱۹۷
- ۱-۵- مقدمه ۱۹۷
- ۲-۵- ابعاد روابط سازمانی مدیریت منطقه‌ای در ایران ۱۹۷
- ۱-۲-۵- چارچوب نظری روابط بین‌سازمانی ۱۹۹
- ۲-۲-۵- تطبیق روابط سازمانی سازمان‌های دخیل در مدیریت ناحیه و منطقه ۲۰۲
- ۳-۲-۵- بررسی عناصر عمده دارای موقعیت ارتباطی در برنامه‌ریزی و مدیریت ۲۰۳
- ۱-۱-۵- قانونی مدیریت منطقه‌ای در ایران ۲۰۵
- ۱-۲-۵- قوانین و مقررات عام شهری و منطقه‌ای ناظر بر توسعه و عمران قلمرو منطقه ۲۰۷
- ۳-۱-۵- قانون شهرداری‌ها ۲۰۷
- ۱-۳-۵- قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران ۲۰۸
- ۳-۱-۳-۵- قانون تغییر وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن ۲۰۹
- ۴-۱-۳-۵- قانون تاریف شرایط تقسیمات کشوری و آیین‌نامه اجرایی آن ۲۰۹
- ۵-۱-۳-۵- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها ۲۱۰
- ۶-۱-۳-۵- آیین‌نامه مربوط به ابعاد از اراضی، احداث بنا و تأسیسات ۲۱۱
- ۷-۱-۳-۵- ماده ۷۰ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۲۱۳
- ۸-۱-۳-۵- ماده ۱۳۶ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی ۲۱۴
- ۹-۱-۳-۵- قانون تعاریف محدوده و حریم شهر و روستا و شهرک و نحوه تعیین آن ۲۱۴
- ۱۰-۱-۳-۵- ضوابط و معیارهای استقرار صنایع ۲۱۵
- ۱۱-۱-۳-۵- آیین‌نامه نحوه بررسی و تصویب طرح‌ها توسعه و عمران محلی ۲۱۶
- ۱۲-۱-۳-۵- آئین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان کازرون و ده‌های تخصصی ۲۱۷
- ۱۳-۱-۳-۵- سیاست‌های کلی آمایش سرزمین ابلاغی مقام معظم رهبری ۲۱۹
- ۴-۵- ابعاد مالی و انسانی موثر در توسعه و عمران و مدیریت منطقه‌ای در ایران ۲۲۲
- ۱-۴-۵- سطح ملی ۲۲۳
- ۲-۴-۵- سطح منطقه‌ای ۲۲۴
- ۳-۴-۵- سطح محلی ۲۲۴
- ۴-۴-۵- بودجه‌ریزی دولتی ۲۲۵
- ۵-۵- جمع‌بندی ۲۲۷
- ۱-۵-۵- اهداف و راهبردهای نظام مدیریت، توسعه و عمران منطقه ۲۳۱

۲۳۲.....	۵-۵-۲- راهبردهای نظام مدیریت توسعه و عمران منطقه
۲۳۷.....	فصل ششم: ارائه الگوی مناسب مدیریت قلمرو ناحیه و منطقه
۲۳۷.....	۶-۱- مقدمه
۲۳۹.....	۶-۲- مدل رویکرد تک سطحی
۲۳۹.....	۶-۳- الگوی مدیریت مبتنی بر نظام دو سطحی
۲۴۰.....	۶-۴- انتخاب مدل مناسب به منظور کاربرد آن در مدیریت قلمرو ناحیه و منطقه
۲۴۱.....	۶-۵- مدیریت منطقه در شرایط کنونی
۲۴۲.....	۶-۶- ارائه الگوی مناسب در مدیریت منطقه در ایران
۲۴۳.....	۶-۶-۱- طراحی و پیشنهاد الگوی مناسب مدیریت ناحیه در ایران
۲۵۵.....	منابع

پیشگفتار

پر واضح است که هر مقیاس جغرافیایی از سطوح کلان ملی تا خرد محلی به واسطه ارتباط سیستماتیک عناصر آن، اثرات قابل توجهی در پایداری نهایی آن سیستم دارد. هر سیستم فضایی و یا سرزمینی از مجموعه‌ای از عناصر و نیز روابط تشکیل شده است که در شکل‌دهی به این روابط، عملکرد و نیز برعکس، حال سلسله مراتب موجود در سیستم مؤثر است. به واقع تمامی عناصر یک منطقه که شاید جمعیت (نقاط شهری و روستایی)، فعالیت (به‌ویژه مراکز صنعتی) و عناصر مکمل آن (مانند خطوط ارتباطی، انرژی و...) از اصلی‌ترین آنها باشند؛ به واسطه نوع ارتباطی که با یکدیگر برقرار می‌کنند، تا حدود زیادی تعیین‌کننده پایداری و یا ناپایداری سیستم منطقه و یا هر مقیاس جغرافیایی هستند. در این میان شاید بتوان به هدایت و نیز ترسیم مسیر بهینه روابط و تعاملات درون و حتی برون منطقه‌ای و نیز سازمان‌های مدیران مؤثر در توسعه منطقه را از پیش‌نیازهای ضروری دانست. عدم هماهنگی، چندپارگی، موازی‌کاری و... و در برخی موارد فقدان متولی در موضوعات توسعه و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، نه فقط مقیاس منطقه بلکه محیط‌های شهری و روستایی را با آسیب‌های جدی روبه‌رو کرده است. بنابراین می‌توان ادعا نمود که هماهنگی مؤثر در دستیابی به اهداف توسعه پایدار که چیزی جز شکوفایی و ارتقاء کیفیت زندگی سکونتگاه‌های شهری و روستایی در منطقه نیست؛ تنها در سایه الگوی صحیح مدیریت منطقه است.

بر اساس آنچه ذکر شد و با توجه نقش حیاتی مدیریت سیستم منطقه‌ای، در این کتاب بر آنیم تا ضمن تحلیل ابعاد نظری و نیز تجارب کشورهای مختلف در حوزه مدیریت منطقه و ناحیه، به بررسی ابعاد مختلف و تجارب مدیریت منطقه در ایران، نهادها و سازمان‌های مؤثر در تعیین مرزها و... پرداخته و در نهایت الگویی در جهت هدایت سیستم منطقه در جهت پایداری ارائه شود. آنچه به خامه نگارندگان این کتاب پیش روست، متشکل از شش فصل است.

در فصل نخست این کتاب به بررسی کلیات شامل تعاریف، مفاهیم و مبانی نظری پرداخته شده است. در فصل دوم الگوها و تجارب جهانی در ارتباط با مدیریت منطقه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه به منظور شناخت ابعاد مدیریت سرزمین در ایران، ابتدا در فصل سوم تجارب و ابعاد مدیریت سرزمین در ایران ارائه و در فصل چهارم عناصر و نهادهای مؤثر در مدیریت منطقه‌ای شناسایی شده است. در عین حال فصل پنجم کتاب، به‌طور خاص به تحلیل ابعاد مدیریت منطقه‌ای

در ایران پرداخته است تا در نهایت در فصل ششم و پایانی کتاب ضمن جمع‌بندی مطالب، الگویی مناسب برای مدیریت قلمرو، ناحیه و منطقه تشریح شود.

این کتاب به جهت مفاهیم و مطالبی که در آن درج و تحلیل شده است، می‌تواند مورد استفاده دانشجویان و اندیشمندان آمایش سرزمین، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و جغرافیای سیاسی قرار گیرد.

در انتها باید گفت که اثر پیش‌رو همچون سایر کتاب‌ها خالی از ایراد و اشکال نیست؛ لذا از تمامی دوستان تقاضا دارد موارد مدنظر را جهت بهبود محتوا به نگارندگان منتقل نمایند. فرصت را مغتنم شمرده از تمامی دوستانی که در چاپ و آماده‌سازی کتاب، نگارندگان را یاری رساندند، کمال تشکر را بکنه داشته‌ام.

نگارندگان - ۱۳۹۵